

”שמונה עיניים” - סופי עבדאללה – סיפור למסלול 10 שנות לימוד

מתוך: סיפורים ערביים, תרמיל. תרגום מערבית: טוביה שמוש

עם רדת הלילה והשתלטות הדממה ניסה איסמעיל לישון... רגעים? לא ידע! אולי שניות ואפילו שניות מספר! הוא פקח את עיניו, מתנשף, כאילו רודף אחריו מישהו אף על פי שהוא שוחר שלום מטבעו. ימיו עברו עליו עד כה הרחק מהכפר, בעיר הגדולה בה למד בבתי ספר ואחרי כן באוניברסיטה... עתה הוא מצפה לכתב המינוי. הוא התהפך על משכבו. אגלי זיעה מכסים את מצחו, צינה מחלחלת בגופו, והוא חש במחנק. החדר אפוף חשכה גמורה. אף לא שביב אור אינו שובר את אימת החשיכה הפורשת את צילה על הכל מסביב.

מחשבותיו נייערו. דעתו הצטללה. הכל לבש ממשות. כי הלילה אכזר ואינו יודע רחם. חלל החדר מלא עיניים... עיניים קרועות לרווחה המביטות אליו בסקרנות. בשאלה ואף באשמה!

עד מתי יחכה? עשרים שנה כבר עברו... עשרים שנות ציפייה מענה. עד מתי יתמהמה, והרי ראוי היה לו לחסל את העניין מיד עם התבגרותו ולהיות כשיר לנשיאת נשק?! הוא חש בעיניים הננעצות כפגיונות בגבו הכנוע - והבעתן כאילו אומרת: "צעיר רפה וחדל אונים, חניך העיר ובתי הספר. חסנין לא הוליד בן כי אם שתי בנות: הניה ואיסמעיל! מה חבל על חייך שנגדעו באיבם, יא חסנין!"

כך דיברו העיניים הספוגות לעג וטינה בהביטן אליו בדומייה. ליתר דיוק, כך הביע מבטו של האיש אשר מצאהו יושב ליד אימו. אימו הציגה לפניו את האיש בשם מחרוס אל כורדי; לאחר מכן התנהל בין שניהם דו-שיח מוזר ביותר, כשהאורח משלח לעברו מבטים מזרי אימה.

"הכפר מצפה לך יא איסמעיל." אם כי מילים אלו נאמרו בשקט, חש איסמעיל במצבור המתח הטמון בהן. הוא נשאר ללא ניע, מבטו מתרוצץ ונופל פעם על האיש ופעם על אמו, וממנה אל האיש וחוזר חלילה. אמו ישבה כנועה וחסרת אונים, ידיה שלובות בחיקה, מבטה נעוץ בנקודה אחת ברקמת השטיח.

מחרוס אל כורדי, דודנו של אביו, ראהו פעם אחת בלבד. היה זה בטרם עזב את הכפר יחד עם אמו אל העיר, אחרי שאביו נרצח במעשה של גאולת דם... אז נשאו מחרוס על כתפיו והפנה אליו מבט שהטרידו כל השנים, והשמיע מילים רושפות אש באוזניו:

"שוב תשוב באחד הימים אל הכפר, יא איסמעיל, כדי לנקום את נקמת דם אביך!" מעולם לא גילתה לו אמו, כל השנים הללו, מה היתה סיבת רצח אביו... כל אימת שנגע בנושא, התחמקה.

לאחר רצח בעלה היא שבה אל העיר יחד עם בנה איסמעיל ובתה הנייה כדי לחיות בקרב בני משפחתה שם. אולם גאולת הדם תובעת את שלה! ואנשי מצרים-עילית אינם סולחים למוגי הלב. אם הבן אינו עושה דבר כדי לנקום את נקמת דם אביו שנשפך, זוהי בעיה התובעת חשבון אחר....האיש דיבר בגלוי...הוא סעד איתם ארוחת צהריים. אחרי כן הצטרפו אליו עוד אנשים, שלושה במספר. שלושה גברים אימתניים. השיחה נראתה תמוהה מאוד בעיני העירוני, שמאז שנות ילדותו הראשונות לא דרכה כף רגלו על אדמת מצרים-עילית.

הם מדברים אתנו על היום שבו יהיה עליו לבוא אל הכפר. הם יציגו בפניו את הקורבן, את האיש שבחרו בו! הלה ישתתף בארוחת ערב שיערכו לכבודו ואליה יוזמנו הוא ואחרים! הם ידאגו שהאיש המסויים ייוותר עד צאת אחרון המוזמנים. בדרכו חזרה הביתה יארוב לו איסמעיל בשדה התירס, יירה בו וישוב מיד; ותעלומת הרצח - מובטח לה שתישאר סתומה עד עולם...

פירושו של דבר, שהאיש שלכבודו אתם אומרים לערוך סעודת ערב, ושעליו נפלה הבחירה, אין בינו וביניכם שום טינה, והוא אינו אלא כמוני קורבן, קורבן גאולת דם עתיקה שעליה לא ידע דבר!?

אז הופנו אליו שמונה עיניים רושפות אש להבה, המצליפות במבטיהן כשוטים על פניו.

מחרוס צעק: "היש להבין מדברידך שאתה מסרב לנקום את נקמת דם אביך?"

והוא השיב בנימה הססנית: "האם לא נערך משפט כדין?"

לפתע פתאום רעדה האדמה מתחת לרגלי ארבעת האנשים, שעה שקמו כולם כאיש אחד. התעטפו בגלימות המכסות את מחצית פניהם. ויצאו בזה אחר זה בדומייה ספוגת בוז, בלי להפנות מבט או מלה לעבר האם או בנה. קול צעדיהם הנוקשים נשמע בעברם בפרוזדור וברדתם במדרגות.

הוא התהפך על משכבו שוב ושוב אולם שנתו נדדה ושמונה העיניים שכמעט שרפוהו במבטיהן הלוחשים - אינן מרפות ממנו.

הוא ניסה להירדם אך לשווא. בסוף קם ממיטתו, לבש את בגדיו, ובהליכה על קצה האצבעות, כדי לא להעיר משנתה את אמו, יצא לרחוב.

בכפר ציפו לבואו. הם הציגו בפניו את הקורבן- צעיר יפה תואר ונעים הליכות. צמרמורת אחזה בו, אולם היא נעלמה חיש מהר באווירת המסיבה, שנמשכה עד לשעות הקטנות של הלילה והפיחה בו רוח גבורה שכמותה לא חש מעולם.

לפי רמז ממחרוס הוא נעלם בלי שירגיש איש בהעדרו....בתוך שדה התירס ארב לאוייבו כשהוא עטוף בצעיף מעל לראשו והרובה בידו.

ההרוג השמיע קול צעקה אחת אשר הקפיאה את הדם בעורקיו של איסמעיל. הוא אסף את שארית כוחותיו והחל במנוסה מבוהלת כאילו השטן רודף אחריו!...

רגלו התנגשה במשהו... ולא יכול לעצור בעד זעקת כאבו.
הוא התכופף לבדוק את הרגל ועיניו הבוהות תרות מסביבו... והוא כולו רועד מאימה
ופחד.

רגלו נתקלה בעמוד הברזל של המיטה. הוא התיישב והחל לשפשף את עיניו... בעודו
מתבונן סביבו היטב, כולו שטוף זיעה, הוא חש באנחת רווחה והקלה הפורצת מעומק
לבו.

הוא ירק מפיו את המרירות שהצטברה....הוא ירק בחמה כמנסה לכבות את הגיצים
המשתלחים משמונה העיניים.

הדלת נפתחה. אמו הופיעה מבוהלת, שיערה סתור ופרוע, היא לחצה על כפתור האור
והושיטה את זרועותיה לעברו בצעקה:

"איסמעיל מה לך?? קול זעקותיך הגיע אליי."

הוא פינה לה מקום לידו על המיטה והשיב: "לא כלום, אמא. ראיתי חלום מבעית,
מבעית מאוד..." היא הביטה בו בעיניים שואלות ודואגות.

"הוא הביט בי בעיניים מלאות תום וטוהר, בעוד ששמונה העיניים הוסיפו להטרידני
ולהבעירני במבטיהן הלוהטים" `היה גבר, יא איסמעיל... היה גבר. לחצתי על ההדק
ואינני יודע מי משנינו צעק יותר, אני או הוא."

הוא השפיל את מבטו. אמו הושיטה את ידה המגויידת וטפחה על שכמו בדומייה.
"אויי אמא מדוע בראני אלוהים גבר?" מבטיה עברו מהבעת רחמים להבעת תוכחה
רווית כאב... "לשווא חניכתיך, בני, לשווא השקעתי את כל שנות חיי למענך... עשותך
גבר ראוי לשמו".

הוא הביט בה במבוכה וברעדה: "גבר ראוי לשמו, אמא? הביטי וראי איך הזיעה
ניגרת ממני בגלל סתם חלום שבו ניסיתי להתנהג כגבר?!"

מבטיה הביעו תרעומת קשה כאילו חדר הפצע עמוק יותר אל תוך ליבה. "עד עכשיו
שתקתי יא איסמעיל, והשארתי לך את חופש הבחירה והפעולה. קיוויתי שתבין
בעצמך את האמת... ושחיונכי לא יהיה לשווא... אולם עדיין אתה חסר כוח הבחנה
כנראה".

והיא לחצה בחוזקה את ברכו כאומרת לנעוץ בבשרו את אצבעותיה יחד עם דבריה:
"אין הגבר והבהמה היינו הך! ההבדל ביניהם הוא כהבדל בין המצפון והפראות. על
ההבדל הזה מעידה זיעת הפחד מפראות הבהמות שרצו לכפות עלייך בשם הגבריות.
אולם אני - אישה - היטבתי לדעת גבריות מהי... והבאתיך לכך שתפנה עורף לחוק
הג'ונגל." הוא נעץ בה מבט ארוך, עצוב, ואט אט התפשט בפניו החיוך המאיר.